

Marta Frej i Okulary Równości:

Sukces Marty Frej polega na tym, że jej się Okulary Równości należały!

Elżbieta Klimek-Dominiak

Internetowa twórczość graficzna Marty Frej popularyzuje niezwykle skutecznie prawa kobiet i działa jak szczepionka przeciw dyskryminacji z powodu płci wśród szerokiego grona lubiących jej barwne, równościowe i dowcipne memy prezentowane m.in. na profilu Facebook „Marta Frej, Artist,” który w lutym 2015 uzyskał 36,649 polubień, jak również na wystawach jej memów m.in. w Warszawie, w Krakowie, w Kaliszu, w Piotrkowie Trybunalskim, w artykułach prasowych oraz w „Kalendarzu Feministycznym na rok 2015: Marta Frej” z jej grafikami wydanym przez Fundację Feminoteka.

Nowoczesne, kolorowe i inteligentne grafiki Marty Frej upowszechniają idee równouprawnienia kobiet i mężczyzn bez względu na wiek i orientację seksualną oraz prawa kobiet do samostanowienia w sposób bardziej skuteczny niż naukowe rozprawy czy ważna, choć często ograniczona możliwościami finansowymi, edukacyjna, równościowa praca u podstaw wykonywana od lat przez organizacje pozarządowe. Prace wizualne Marty Frej trafiają do serc i umysłów Polek i Polaków regularnie przy codziennym przeglądaniu wieści ze świata i od znajomych na portalu społecznościowym Facebook, a przez zachwyty i śmiech, który nieodmiennie wywołują, pomagają naszemu smutnemu przez większość dni w roku oraz bardzo patriarchalnemu społeczeństwu, robić regularne ćwiczenie z wyobraźni uwolnionej od stereotypów płciowych, przynajmniej przez krótką chwilę kontaktu z jej sztuką wyzwoloną z przestarzałego polskiego kontraktu płci. Choć nie znam Marty Frej osobiście tak, jak bohaterki jej grafik: „Najbardziej cenię tylko tych filozofów, którzy sami gotują sobie obiad” (pewnie takich też cenią w Feminotece, gdzie wisi ten obraz), „W torebce noszę zawsze lusterko, szminkę i mnóstwo wątpliwości”, co więcej „Odkryłam fenomenalną dietę! Odstawiłam telewizję, kobiece piśmka, czytam dużo książek feministycznych. Już po tygodniu czułam się wspaniale...” oraz „Mam 40 lat, nadwagę, zmarszczki, cellulitis i czuję się sexi... bo kto mi zabroni?”, a „Ziemniaki to ja mogę obierać w Zachęcie”. Zwłaszcza ten ostatni mem nawiązuje do sztuki krytycznej i akcji „Obieranie ziemniaków” Julity Wójcik, która defamiliaryzuje codzienną nieodpłatną pracę kobiet na rzecz społeczności. W debacie

na temat tego kontrowersyjnego performansu Wójcik, Karol Sienkiewicz przywołał opinię feministycznej krytyczki sztuki, Izabeli Kowalczyk, wskazującą, że tę pracę można „powiązać z problemem transgresyjności kobiety-artystki, która jeszcze w XIX wieku, aby stać się artystką musiała zaprzeczać definicji 'kobiecości', gdyż tworzenie było przynależne mężczyznom, to oni byli twórcami wielkiej sztuki. Kobiety zajmowały się przede wszystkim domem, żywieniem innych i upiększaniem rzeczywistości". W podobny transgresyjny sposób przedstawia Marta Frej dylematy nowoczesnych polskich kobiet próbujących sprostać mitowi „Matki Polki” i terrorizowanych przez obrazy idealnych kobiet podsuwanymi regularnie przez rynek producentów „przemysłu urody”. Najbardziej wpływowym przykładem tak rozumianej społecznie zaangażowanej sztuki okazał się mem Marty Frej z kobietą w stroju krakowskim z chlebem i solą oraz z pobitym okiem podpisany: „Witamy w Polsce, kraju, który nie ratyfikował konwencji ws. przemocy domowej...”, ironicznie i zwięźle komentujący konsekwencje niektórych polskich „tradycji”. Był on szeroko rozpowszechniany w internecie i w prasie, znalazł się on w m.in. w gazecie jednej ze szczecińskich uczelni, i zrobił więcej dla przypomnienia kluczowego tematu silnie utrwalonego modelu dyscyplinowania kobiet w oderwanej od realiów społecznych polskiej debacie o konwencji antyprzemocowej niż niejedna partia polityczna.

„Mój sukces polega na tym, że znam swoje miejsce” mówi pewna własnej wartości kobieta siedząca swobodnie na tronie z berłem w ręce i koroną na głowie w jednym z napisów na memie Marty Frej. Podobnie jest z samą Martą Frej- jej sukces polega na tym, że jej się Okulary Równości w 2015 roku po prostu należały jak nikomu innemu i dlatego Pracownia Badań Kulturowej Tożsamości Płci w Literaturze i Kulturze z Uniwersytetu Wrocławskiego wniosowała o przyznanie jej tej nagrody przez Fundację Izabeli Jarugi-Nowackiej, a także wspierała projekt Stowarzyszenia Dolnośląski Kongres Kobiet mający na celu organizację jej wystawy we Wrocławiu w konkursie na mikrogrant Europejskiej Stolicy Kultury 2016.

Literatura

Frej, Marta. 2015. *Marta Frej. Artist. Facebook*. Pozyskano z: <https://pl-pl.facebook.com/marrafri>

Okulary Równości. 2015. *Fundacja Izabeli Jaraugi-Nowackiej*. Pozyskano z: <http://jaruga-nowacka.pl/okulary-rownosci/>

Sienkiewicz, Karol. 2011. „Julita Wójcik ‘Obieranie ziemniaków’”. *Culture.Pl*. Pozyskano z <http://culture.pl/pl/dzielo/julita-wojcik-obieranie-ziemniakow>

Autorka:

dr Elżbieta Klimek-Dominiak,

Kierowniczka Pracowni Badań Kulturowej Tożsamości Płci w Literaturze i Kulturze
i Adiunkt w Instytucie Filologii Angielskiej Uniwersytetu Wrocławskiego oraz
członkini Rady Programowej Dolnośląskiego Kongresu Kobiet.

FB: Center for Gender Studies- University of Wrocław

https://www.facebook.com/pages/Center-for-Gender-Studies-University-of-Wroclaw/1374769806175738?ref=aymt_homepage_panel